

Z Masarykovy sociologické společnosti¹

12. ledna 1925 konala se v Praze v přednáškové síni sociologického semináře filosofické fakulty české university ustavující valná hromada Masarykovy sociologické společnosti. Zahájil ji jménem podavatelů stanov univ. prof. dr. B. Foustka, který byl také přítomnými pověřen řízením schůze. Zapisovatelem zvolen byl dr. Z. Ulrych. V zahajovacím proslovu pozdravil prof. Foustka účastníky, kteří se sešli počtem opravdu hojným, jménem Sociálního ústavu Československé republiky a zejména jeho prvé sekce pro theoretická bádání, kde byla znovu oživena a dovedena k realizaci myšlenka založit sociologickou společnost. Založení Masarykovy sociologické společnosti je skutek jistě významný. Dovršuje se jím určitá část snažení vědeckého ve smyslu kolektivním. Teprve když studia toho kterého oboru v některé zemi dospějí určitého stupně, poměry vedou přirozeně k tomu, že se ustavují instituce, jež shromažďují všechny vědecké pracovníky daného oboru a vedle toho umožňují přístup i širším vrstvám, toužícím po příslušném odborném vzdělání. A na ten stupeň dospěla u nás konečně i sociologie. V mladé Československé republice za tolika značně změněných poměrů politických a sociálních je třeba, aby všechny naše snahy národní dostaly pevný vědecký základ. Dáti jej, je povolána především sociologie. Žijeme v době krásné a šťastné, v době, kdy je možno a nutno hovořit nový život politický, sociální, hospodářský i mravní. Ale je to spolu doba plná kvasu a neurovnanosti, žhavých problémů a důležitých otázek, pro jejichž řešení je třeba dobrých, pevných směrnic, které můžeme očekávat od sociologie. Mínilme-li to se svou demokracií vážně, potřebujeme, aby se u nás vzdělání sociologické rozšířilo co nejvíce. Zdar demokracie musí být kompetentní, povolána demokracie. Tuto demokratickou povolnost vytvořiti je povinna především sociologie tím, že poučuje o podstatě lidského života společenského a státního, o zákonech společenské organizace a o společenském vývoji. A k tomu přispěti může i nová sociologická společnost, vyvine-li se v orgán, který bude zprostředkovati mezi vědeckou teorií a mezi racionální praxí politickou, založenou na vědeckých základech.

Nato promluvil dr. E. Chalupný o vzniku a úkolech sociologické společnosti. Vzpomněl, že u nás zájem o sociologii, poznání podstaty a zákonů společenského života a vývoje je velmi starý (Chelčický, buditelé). Ale systematicky počal u nás v sociologii pracovati prvý T. G. Masaryk, který dovedl vyvolati poměrně značný sociologický ruch (původní práce, překlady z cizích literatur). Počátkem 20. století však zájem ochabuje. Masaryk sám musil se cele věnovati politice. A tak nakonec dochází na paradox, že v republice, již stojí v čele sociolog, je sociologie vědou nejvíce odstrkovanou. Aby tomu nadále nebylo, o to se chce snažit nová společnost,

¹) Zpráva o ustanovení a stanovy Masarykovy sociologické společnosti, zveřejněná ve Věstníku ministerstva sociální péče a Sociálního ústavu ČSR VI, 1925, č. 1, s. 51-54 (Dokumenty vybral PhDr. Karel Bláha).

kteřá právem a důvěřujeme, že i zaslouženě ponese ve svém názvu jméno Masarykovo. Úkolem společnosti bude oživot zájem o sociologii činností publikační i přednáškovou.

Když pak byly přečteny a vzaty na vědomí stanovy, sděleny byly pozdravné projevy řady odborných pracovníků, kteří nemohli se schůze osobně zúčastniti, mimo jiné dr. J. L. Fischera, univ. prof. dr. J. Grubera, MUDr. B. Kalandry, dr. J. Kohna, odb. r. dr. E. Šterna a ministra dr. E. Beneše, jenž napsal: "aspoň písemně projevují radost nad krokem československých sociologů a rád se k němu připojuji. Lituji, že zatím má povinnost politická mi nedovoluje účinněji se zúčastniti společné práce, ale doufám, že ani to mi nezabrání i prakticky na pracích sociologické společnosti bráti co nejdříve aktivní účast. Přeji tudíž sociologické společnosti a všem pp. kolegům-členům v práci co největšího zdaru s nadějí, že brzy budu moci spolupracovati."

K tomu připojil delším proslovem prof. M. J. Šapoval, ředitel Ukrajinského sociologického ústavu, pozdrav této instituce české sociologické společnosti. Poukázal na zvýšený význam sociologie pro národy ohrožené, zápasící o svoje bytí. Sociologie bude míti veliký úkol osvobozenecy při povznesení slovanských národů a vřadění jich mezi důležité činitele světového pokroku. Bohužel však byla sociologie po dlouhou dobu zanedbávanou vědou, až nyní nastává obrat k lepšímu. I Československá sociologická společnost i Ukrajinský sociologický ústav jsou novými útvary v životě svého národa - a proto tím radostněji se mohou navzájem uvítati a odhodlati k vzájemné spolupráci.

V dalším jednání bylo zásadně usneseno vydávati sociologickou knihovnu, která by přinášela nové sociologické práce české, přetiskla ta nemnohá sociologická díla, jež můžeme považovati za klasická v odborné naší literatuře, podala překlady moderních sociologických prací cizích, dosud u nás nevydaných a ev. přinesla nové, podle potřeby opravené překlady základních děl světové literatury sociologické, která již své doby česky vyšla, ale jsou rozebrána. Konkrétně dojednati podmínky vydávání sociologické knihovny s některým nakladatelstvím bylo odkázáno presidiu společnosti.

Spolu usneseno vysloviti panu prezidentovi Československé republiky díky za svolení, aby společnost nesla jeho jméno, a uctivý pozdrav a prosbu, aby svolil, aby jeho rukověť sociologie, vydaná před lety v Naší době a dnes vlastně nedostupná, byla sociologickou společnosti vydána jako prvé číslo připravované knihovny.

Posléze byl ustanoven členský příspěvek 20 Kč ročně, pro studenty 10 Kč a vykonány volby. Ve výboru společnosti zasedají: předseda univ. prof. dr. B. Foustka, místopředsedové univ. prof. dr. I. A. Bláha (Brno) a univ. prof. dr. J. Král (Bratislava), jednatelé univ. doc. dr. E. Chalupný (Tábor) a dr. F. Fajfr, min. tajemník ve Státním úřadě statistickém, pokladník red. A. Žalud, knihovník dr. B. Klineberg, prof. Vysoké školy obchodní dr. J. Macek, posl. F. Modráček, dr. V. Škrach, osobní tajemník presidenta republiky a min. r. A. Štefánek (Bratislava). Členské přihlášky přijímá a podá případné informace red. A. Žalud, Smíchov 1165.